

In memoriam Ruszoly József

„Valaki az Értől indul el
S befut a szent, nagy Oceánba.”
(Ady Endre)

Ruszoly József, a Szegedi Tudományegyetem tanára, *professor emeritus*, a Debreceni Egyetem díszdoktora, 2017. szeptember 24-én, életének 78. évében, váratlanul elhunyt. Életútja jól példázza, miként lehet tehetséggel, önerőből, határtalan szorgalommal és vasakarattal a nemzetközi elismertségig ívelő egyetemi pályát befutni.

Ruszoly József 1940. március 22-én született. Kitűnő érettségi bizonyítvánnyal és az Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyen történelemből nyert pályadíjjal a tarsolyában iratkozott be a Szegedi Tudományegyetem jogi karára. Eminens tanulmányi eredményeiből azután a jogi karon sem adott alább, így az egyetem (akkor: József Attila Tudományegyetem) tanácsa – a Népköztársaság Elnöki Tanácsának határozata nyomán – 1964-ben aranygyűrűs (*sub auspiciis Rei Publicae Popularis*) állam- és jogtudományi doktorrá avatta.

Tudományos pályára készült. A jogtörténettel és a jogtörténeti tanszékkel korán eljegyezte magát. Már hallgatóként demonstrátori feladatokat látott el az akkor Maday Pál vezette szegedi jogtörténeti tanszéken, amely első munkahelye is lett; itt 1963-tól 1981-ig (másodállásban még 1983-ig) végigjárta az egyetemi oktatók grádicseit. Both Ödön mellett nevelkedett és emelkedett. A miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem 1981-ben frissen megnyílt jogi karán egyetemi docensként megszervezte a Jogtörténeti és Jogelméleti Tanszékét, amelyet 1988. június 30-áig vezetett. Az egyetemi karrier csúcsát jelentő professzori kinevezését 1986. július 1-én nyerte el. Miskolcra Szegedre visszatérve 1988. július 1-én átvette a Jogtörténeti Tanszék vezetését. Úgyszólván egész életén át otthont adó tanszékének vezetésétől 2005. június 30-án vált meg; ezután a szegedi jogi karon létesített Bónis György Szemináriumba nyert beosztást. Oktatói pályájának megkoronázásaként az egyetem *professor emeritus* címmel tüntette ki ernyedetlen szorgalmú polgárát.

Szegeden kívül eső tevékenységének Miskolc mellett Debrecen is sokat köszönhet. A Kossuth Lajos Tudományegyetem újjáalapító professzoraként a Jog- és Államtudományi Intézet élén mintegy dékáni hatáskörben tevékenykedett, a Jogtörténeti és Jogbölcseleti Tanszéknek pedig ott is vezetője volt (1995–2000).

Jogtörténész volt, de a szó tágabb értelmében. Inkább jogászi szempontból gondolkodó művelődéstörténésznek mondhatnánk. Szakmai munkássága is átnyúlik más, történeti, sőt irodalmi diszciplínák területére. Pályakezdő korában, Az 1960-as években a *Tiszatáj* rendszeres dolgozótársa volt; azóta is ehhez a szegedi szellemi körhöz tartozónak vallotta magát.

Egyidejűleg a költő Papp Lajos szerkesztette *Szegedi Egyetem* szerkesztőbizottságának is jogi kari tagja volt – a hagyomány-rovatot gondozta. Miskolci évei alatt ugyanő a *Napjaink* rovatvezetője volt, 1988-iki megindulása óta pedig a *Hitel* munkatársa. Különös, benső szellemi kapcsolat fűzi Ady Endréhez.

Szűkebb értelemben vett kutatásai – alapos európai kitekintéssel – főként a hazai választójogi rendszerek területére esnek. Imponálóan gazdag publikációs tevékenységet folytatott: több mint nyolcszáz közleménye jelent meg. Kiemelkedik közülük „A választási bíráskodás Magyarországon 1848–1948” c. munkája (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1980), amelynek kéziratát előzőleg (1977) kandidátusi értekezésként védte meg. Akadémiai doktori fokozatot eredményező disszertációját – „A rendiség és a népképviselő között. Tartománygyűlések és választójog a Német Szövetségben (1815–1848)” – vonatkozó témájú német jogtörténeti kutatásainak összegzéseként 1986-ban terjesztette a Magyar Tudományos Akadémia színe elé. Grandiózus vállalkozása az 1848:V. tc. teljes országos gyakorlatának föltárása. E tárgykörben fogant első monográfiája – „Országgyűlési képviselő-választások Magyarországon 1861–1868” (Püski Kiadó, 1999) – után közreadta az 1869. és 1972. éveket feldolgozó kötetét.

Kiemelést érdemel a tudományos kutatómunka iránti kérlelhetetlen igényessége. Számára a primér források, a jellemzően levéltárak polcain rejtőző iratok jelentették a kutatómunka megkerülhetetlen alapját.

Mint ízig-vérig egyetemi tanár, mindenkor különös gondot fordított hallgatóinak tansegédletekkel való ellátására. „Európa alkotmány és jogtörténelme” címet viselő tankönyve (2011) Nyugat- s Közép-Európa szélesebben értelmezett magánjogának intézménytörténetét, valamint alkotmánytörténetét foglalja össze.

Alkotó szellemi munkásságának java részét Szegeden élte le, így könnyen érthető, hogy sok kitűnő munkát is írt a Tisza-parti városról. Munkatársa volt a Kristó Gyula sorozatszerkesztésében megjelent új „Szeged története” nagymonográfiának. Számos dolgozata mellett kiemelkedik két szegedi vonatkozású könyve: „A Város és polgára” (1999); „Szeged szabad királyi város törvényhatósága. 1872–1944” (2004). Munkatársa volt a *Szegedi Műhely* és a *Szeged* folyóiratnak; az előbbinek szerkesztőségi tagja is.

A *genius loci* másutt is megjelenik munkásságában; hogy csak az általa gondozott művek fontosabbjait említsük: „Szemere Bertalan és kora” (Miskolc, 1991), avagy Hegyesi Márton könyvének (1885) megújított edíciója („Bihar vármegye 1848–1849-ben”, Debrecen, 2000). Szakmai odaadással gondozza a *Bagaméri Krónika* periodikát és a *Bagaméri Krónika* könyvei sorozatot.

Ruszoly József, mint német témájú és nyelvű közleményei is mutatják, a németországi forrásokkal és irodalommal kutatóként „testközelben” volt. Több tanulmányúton vett részt Németországban, a német jogtörténész napok rendszeres résztvevője, alkalmasint felkért előadója. A kortárs német és osztrák jogtörténészek legkiválóbbjaival tartott fenn közvetlen, baráti kapcsolatot. Német nyelven publikált tanulmányainak gazdag válogatását jelentette meg (2009) a Gondolat Kiadó: „Beiträge zur neueren Verfassungsgeschichte (Ungarn und Europa)” címmel.

Ruszoly József élete az egyetem szervezeti életével is összeforrott, számos országos, egyetemi és kari szintű grémiumban viselt tagságot, szolgálta az egyetemi közéletet. 1990–2009 között a kari tudományos bizottság elnöke, 1994-től két ciklusban az Egyetemi Tanács tagja, 1994-től 1997-ig az Egyetemi Doktori Tanács elnöke, tagja az Egyetemi Habilitációs Bizottságnak. Az új rendszerű doktori képzésben kezdettől (1994), a jogtörténeti program vezetőjeként részt vesz; alapító tagja – 2006-től 2010-ig vezetője – a kari doktori iskolának.

A Magyar Tudományos Akadémiával való kapcsolatának a 'nagydoktori' fokozat csak a kezdetét jelentette. Az 1996-ban újjászervezett Jogtörténeti Albizottságban 1999-től 2002-ig az elnöki teendőket látta el. E – jogtörténeti tanszékek vezetőiből álló – testület 2005. június 30-án örökös tiszteletbeli tagjává választotta. 2005-ben, majd 2008-ban az akadémia IX. osztályának kebelében működő Állam- és Jogtudományi Bizottság tagjává választották (1980 és 1985 között két cikluson át volt már tagja e testületnek). Az MTA közgyűlésében 2007. május 2-ától három évre választott doktorképviselő. Kézenfekvő, hogy az akadémia lokális szervénél is feladatot vállalt, az MTA Szegedi Területi Bizottsága (SZAB) Jogtudományi Szakbizottságának éveken át elnöke volt.

Rangos elismerések birtokosa: megkapta *Az oktatásügy kiváló dolgozója* címet (1972); majd jókora szünettel *A tudományért* (1998) és *A magyar felsőoktatásért* (2000) emléklapok, és elnyerte a *Szent-Györgyi Albert-díjat* (2003) valamint a *Klebelsberg Kuno-díjat* (2008). A Debreceni Egyetem szenátusa 2006. november 25-én kelt oklevelében a *Doctor Honoris Causa* kitüntető cím viselésére jogosította fel. Nem alábbvaló a szeretett szülőfalujától kapott legmagasabb elismerés sem: 2005. december 21-ike óta Ruszoly József Bagamér nagyközség díszpolgára. Az MTA legutóbb *Iuris Consulto Excellentissimo-díjjal* (2016) tüntette ki.

Dr. Balogh Elemér
egyetemi tanár, dékán